

Täysistunto

Tiistai 29.4.2025 klo 14.00—17.21

10. Hallituksen esitys eduskunnalle eurooppalaista medianvapausasetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 32/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Keskustelu. Liikenne- ja viestintäministeri Ranne, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.18 **Liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne** (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Meillä on lähetekeskustelussa hallituksen esitys eurooppalaista medianvapaussäädöstä täydentäväksi lainsäädännöksi. Medianvapaussäädöksen tavoitteena on turvata mediapalvelujen moniarvoisuus ja riippumattomuus EU:n alueella sekä vahvistaa mediapalvelujen sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa koskevat yhteiset säännöt. Medianvapaussäädöksen taustalla on tietyissä EU:n jäsenmaissa havaittu kehitys, jossa median vapaus ja riippumattomuus ovat heikentyneet merkittävästi. Suomessa, kuten myös muissa Pohjoismaissa, median vapaus ja riippumattomuus ovat vuorostaan kansainvälisesti tarkasteltuna korkealla tasolla. Säädos on pääosin suoraan sovellettavaa oikeutta mutta sisältää myös jäsenmaille eräitä velvoitteita täydentää sääntelyä kansallisessa lainsäädännössään.

Medianvapaussäädös sisältää monilta osin kokonaan uudenlaista sääntelyä sekä kansallisesti että EU-tasolla. Säädöksen kansallisessa täytäntöönpanossa on pyritty hyödyntämään kansallinen liikkumavara ja minimoimaan kansallinen lisäsääntely kotimaisen media-alan nykyinen toimintaympäristö huomioiden. Säädos velvoittaa jäsenmaita säätämään mediamarkkinoilla tapahtuvien yrityskauppojen vaikutusten arvioinnista liittyen median moniarvoisuuteen ja toimitukselliseen riippumattomuuteen. Lisäksi asetus velvoittaa jäsenmaita säätämään viranomaistehtävistä, jotka koskevat säädöksen velvoitteiden noudattamisen valvontaa jäsenmaissa.

Hallituksen esityksen tavoitteena on toimeenpanna kansallisesti edellä mainitut velvoitteet. Mediamarkkinoilla tapahtuvien yrityskauppojen arvioinnin osalta esityksessä ehdotetaan, että jatkossa Liikenne- ja viestintävirasto Traficom arvioisi mediamarkkinoilla tapahtuvien yrityskauppojen vaikutuksia median moniarvoisuuteen ja toimitukselliseen riippumattomuuteen. Selkeyden vuoksi tämä arviointi kohdistettaisiin sellaisiin yrityskauppoihin, jotka ylittävät kilpailulaissa säädetyt yrityskauppavalvonnan liikevaihtorajat ja jotka

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2025 vp

näin ollen arvioidaan myös kilpailuoikeudellisesta näkökulmasta. Kansallisesti on pidetty tärkeänä, ettei sääntelyllä estetä tai hidasteta media-alalla tapahtuvien yrityskauppojen toteutumista, mutta vuorostaan edistetään yleistä tietoisuutta yrityskauppojen vaikutuksista median moniarvoisuuteen ja toimitukselliseen itsenäisyyteen. Lisäksi esityksellä säädettäisiin Traficomin tehtäväksi noudattaa säädöksen mukaisten velvoitteiden noudattamista Suomessa. Tähän liittyen viraston tehtäväksi tulee muun muassa perustaa avoin tietokanta, josta on jatkossa saatavilla tietoa Suomessa toimivien mediayhtiöiden omistuksista.

Lisäksi säädös velvoittaa muun muassa viranomaisia ja muita julkisia tahoja, kuten kuntia ja julkisomisteisia yhtiöitä, julkaisemaan tiedot, jotka koskevat niiden mediayhtiöiltä ostamaa mainos- tai ilmoitustilaa. Suomessa tämä niin sanottu valtion mainonta on huomattavasti vähäisempää kuin monissa muissa EU:n jäsenmaissa.

Valmistelussa tavoitteena on ollut toimeenpanna nämä uudet velvoitteet niin, että ne asettavat kansallisille toimijoille mahdollisimman vähän uusia raportointirasitteita. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

14.21 Juha Hänninen kok: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Kiitokset myös ministerille esittelystä ja erinomaisesta valmistelusta.

Eurooppalainen sääntely tuo yhteiset pelisäännöt myös mediamarkkinoille. Tänäpä käsittelemme eurooppalaista mediavapaussäädöstä täydentävää kansallista lainsäädäntöä. Tavoitteena on varmistaa, että mediamarkkinoiden toiminta on avointa, kilpailukykyistä ja moniarvoista. Traficomille annettavat uudet tehtävät ovat osa tätä kokonaisuutta. Traficom arvioi jatkossa yrityskauppojen vaikutuksia median moniarvoisuuteen ja toimitukselliseen riippumattomuuteen. Lisäksi Suomeen perustetaan julkinen omistustietorekisteri, jossa kerrotaan mediapalveluiden omistussuhteista ja valtion mainosrahoista. Tämä on tärkeä uudistus, jolla pyritään torjumaan mediakentän keskittymistä ja varmistamaan, että yleisöllä on aidosti vaihtoehtoja. Median moninaisuus ei ole este vaan ehto vapaan yhteiskunnan toiminnalle. — Kiitoksia, arvoisa herra puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

14.22 Vesa Kallio kesk: Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä tosiaankin toimeenpannaan kansallisesti eurooppalaista medianvapausasetusta. Asetuksen tavoitteena on turvata mediapalvelujen moniarvoisuus ja riippumattomuus sekä vahvistaa mediapalvelujen sisämarkkinoiden toimintaa koskevat yhteiset säännöt. Asetuksen keskeisenä tavoitteena on estää esimerkiksi Unkarissa nähty kehitys, jossa epädemokraattinen valtio ottaa tiedotusvälineet käytännössä haltuunsa ja pyrkii tällä tavoin kontrolloimaan niiden toimintaa, käytännössä estämään kansalaisilta avoimen ja monipuolisen tiedonsaannin. Asetuksessa puututaan myös muihin ongelmiin, kuten omistusten läpinäkyvyyteen, mediayhtiöiden keskittymiseen, valtion ostamaan mainostilaan mediasta, lähdesuojan murtamisyrittäisiin, mediayritysten journalististen sisältöjen julkaisemisen rajoittamiseen sekä julkisen palvelun median riippumattomuuteen kohdistuviin vaikutusyrittäisiin.

Laki antaisi Liikenne- ja viestintävirasto Traficomille tehtävän arvioida, miten mediamarkkinoilla tapahtuvat kilpailulain mukaiset liikevaihtorajat ylittävät yrityskaupat vaikuttavat tiedotusvälineiden moniarvoisuuteen ja toimitukselliseen riippumattomuuteen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2025 vp

Traficommin tehtäväksi säädettäisiin asetuksen velvoitteiden noudattamisen valvonta Suomessa. Osana valvontaa Traficomille säädettäisiin tehtäväksi perustaa kansallinen avoin tietokanta, joka sisältää tietoja muun muassa tiedotusvälineiden omistuksista. Viranomaisille, julkisille toimijoille ja mediapalvelun tarjoajille esitetään velvoitetta ilmoittaa Traficomille, kun valtion mainontaa koskevat tiedot on julkaistu.

Arvoisa puhemies! Vaikka asetuksessa julkituotu tavoite on turvata mediapalvelujen moniarvoisuus ja riippumattomuus, voidaan perustellusti kysyä, millä tavoin se vaikuttaa kansalliseen itsemääräämisoikeuteen ja kuinka paljon se lisää viranomaisvalvontaa. Hallituksen ehdotukseen sisältyy uusi laki mediamarkkinoiden valvonnasta sekä useita merkittäviä muutoksia tiedotusvälineitä koskevaan sääntelyyn. Medianvapausasetus velvoittaa jäsenmaat säätämään kansallisesti menettelyt mediayrityskauppojen vaikutusten arvioimiseksi. Suomessa arviointivastuu annettaisiin Liikenne- ja viestintävirasto Traficomille, joka tarkastelisi yrityskauppojen vaikutuksia lehdistön moniarvoisuuteen ja toimitukselliseen itsenäisyyteen. Kritiikkiä on esitetty siitä, että näin ollen olisi kyse valvonnasta, joka pahimmillaan voisi uhata vapaata markkinataloutta ja median autonomiaa. Asetus tuo mukanaan velvoitteita viranomaisille, kunnille ja julkisomisteisille yhtiöille raportoida mainos- ja ilmoitusmenoistaan, ja vastaavasti myös mediatoimijoiden tulee ilmoittaa valtion mainonnasta saaduista tuloista, ja kaikki tiedot kerätään Traficomin perustamaan kansalliseen tietokantaan. Kritiikkiä on herättänyt erityisesti valvonnan keskittäminen yhdelle viranomaiselle sekä se, että julkisen vallan ja median välisten rahavirtojen avoimuutta säädettäisiin Brysselistä käsin.

Asetus vaatii myös kansallista sääntelyä yleisradioyhtiöiden johtohenkilöiden valinta- ja erottamiskriteereistä. Suomessa tämä tarkoittaa muutoksia Yle-lakiin. Vaikka hallitus toteuttaa nämä parlamentaarisen työryhmän pohjalta, asetuksen kautta EU vaikuttaa suoraan kansalliseen mediapolitiikkaan, erityisesti julkisen palvelun median rakenteisiin.

Arvoisa puhemies! Vaikka tavoitteena on medianvapauden turvaaminen, voi asetuksen käytännön toteutus johtaa ikävä kyllä pahimmassa tapauksessa jopa päinvastaiseen. Kun kansalliset viranomaiset velvoitetaan valvomaan ja rekisteröimään median rahoitusta ja omistajuutta EU-säädösten mukaisesti, kasvavat hallinnollinen taakka ja valvonnan määrä. Kansallisten medioiden toimintavapaus, omistuksen järjestelyt ja journalistinen linja voivat jatkossa joutua EU-perusteisen tarkkailun kohteeksi. Esitys herättääkin perustellun kysymyksen: Suojeleeko unioni todella medianvapautta, vai ottaako se siitä yhä enemmän ohjaksia omiin käsiinsä? Onko Euroopan unionista tulossa tai tullut portinvartija sille, mitä vapaalla medialla tarkoitetaan? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina, olkaa hyvä.

14.27 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa puhemies! Medianvapaus on demokratian keskeinen tukipilari.

Hallituksen esitys eurooppalaisesta medianvapauslainsäädöksestä perustuu komission asetusehdotukseen, jonka tarkoituksena on poistaa median sisämarkkinoita ja mediapalvelujen tarjoajia koskevia ongelmia. Ehdotuksen tarkoituksena on suojella median moniarvoisuutta ja itsenäisyyttä EU:ssa sekä varmistaa, että julkiset ja yksityiset media-yhtiöt voivat nykyistä helpommin toimia EU:n sisämarkkinoilla huomioiden media-alan murroksen ja digisiirtymän. Medianvapautta koskeva säädösehdotus on osa EU:n pyrkimyksiä edistää

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2025 vp

demokraattista osallistumista, disinformaation torjumista sekä median vapauden ja moninaisuuden tukemista Euroopan demokratiatoimintasuunnitelman mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Euroopan komissio ajaa eurooppalaista medianvapaussäädöstä, jolla vahvistetaan eurooppalaisen median vapautta. Medianvapauden edistämistä on helppo kannattaa aina mutta erityisesti näinä taantumuksen aikoina, jolloin esimerkiksi Unkarissa medianvapautta rajataan. Me poliitikot olemme kyllä ahkeria sisällöntuottajia, mutta annetaan median tehdä vapaasti työnsä ja poimia meidänkin sisällöstä se, minkä haluavat, vapaasti.

Medianvapaus on olennainen osa demokratiaa. Medianvapausasetus on hyvin tervetullut säädös, jonka tehtävänä on parantaa median riippumattomuutta ja suojella mediaa erilaiselta painostukselta, jota valitettavasti on nyt nähty myös EU-maissa. Sananvapautta, median riippumattomuutta päättäjistä sekä toimituksellista valtaa sisällöstä on suojeltava myös Suomessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

14.29 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa puhemies! Tätä lainsäädäntöä arvioitaessa ei tasan tarkkaan vielä tiedä, mitä pitäisi ajatella, koska, niin kuin näissä puheenvuoroissa käy ilmi, tavoitteet ovat sinänsä hyviä ja tällä puututaan nyt niihin rikkomuksiin ja räikeisiin epäkohtiin, mitä on esimerkiksi tuolla Unkarissa tapahtunut, mutta sitten, jos arvioidaan, mitä tämä Suomen kaltaisen valtion osalta tarkoittaa, niin lisää sääntelyä, ehkä jollakin tavalla myöskin sitä turhaa viranomaisvalvontaa, ja varmasti tällä voi olla vaikutuksia myös mediakenttään ja markkinoihin. Ymmärrän, että varmaan ministeriössäkin on yritetty katsoa, että mahdollisimman kevyesti tämä voitaisiin toteuttaa ja että tämä ei rajoittaisi suomalaisia toimijoita liikaa, jotta pystytään huolehtimaan moniäänisestä mediasta myöskin jatkossa.

Tämä on myöskin vähän ristiriitainen siltä osin, että EU pyrkii nyt purkamaan sääntelyä ja uusi komissio on tämänkin tavoitteekseen asettanut mutta nyt sitten se rakentaa sääntelyä sääntelyn päälle.

Se, mitä jäin itse miettimään, on tämä yrityskauppojen osalta tehtävä kirjaus ja valvonta ja nämä rajat eli vielä se, mihin ne perustuvat, ja oikeastaan se, että kun Suomessakin mediakenttä on keskittynyt — meillä on enää muutama iso toimija, ja valitettavasti paikallislehtiä tuolla on tuntunut lahdattavan — niin miten voidaan estää sitten tällaiset kaupat. Nythän tämä laki ei estä niitä. Tämä valvova viranomainen vain puuttuu tähän ja katsoo, että tässä nyt on isot kaupat kyseessä. Mutta estoa ei ole. Toisaalta joidenkin lehtien kannalta se voi olla myöskin ihan hyvä asia, että kaupat toteutuvat. Silloin syntyy isompia yhtiöitä, jotta tiedonvälitys ympäri Suomen kulkee.

Haluaisin kuitenkin kysyä ministeriltä: kun meillä oli tämä Ylen parlamentaarinen työryhmä ja siellä kirjattiin mietintöön, että meidän pitää Suomessa palauttaa jonkinlainen jakelutuki näille paikallismedioille, niin eteneekö tämän valmistelu nyt millä aikataululla?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

14.31 Timo Furuholm vas: Arvoisa puhemies! Kuten edellä tuli ilmi, niin tässä tosissaan on kyse tästä medianvapaussäädöksestä, jota myös sitten kansallisesti täydennetään. Säädöksen tavoitteet ovat erinomaisia, kuten edellä kävi ilmi, mutta totta kai, kun puhutaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2025 vp

mediasta ja valvonnasta, kuten edustaja Kallio edellä totesi, siihen liittyy aina duubioita sen suhteen, miten se sitten lopulta toteutetaan. Mutta ehkä nostan tässä kaksi seikkaa Suomen näkökulmasta, eli tämä digijättien kasvava asema ja valta sekä nämä yritysmaat mediakentällä, jotka sitten keskittävät tätä toimintaa tietyille toimijoille.

Näiden digijättien kaitseminen on tärkeää, ja tämä säädös tuo siihen nyt pieniä toimia. Pyritään edistämään esimerkiksi näiden kansainvälisten toimijoiden ja kotimaisen median dialogia. Yritetään löytää yhteisiä pelisääntöjä siitä, että sekä näillä isoilla toimijoilla että meidän kotimaisilla pienemmillä toimijoilla on tasapuolinen mahdollisuus eri medioissa näkyä.

Siinä, minkä liikenne- ja viestintävaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Ovaska nosti esiin näistä yritysmaista, tästä median keskittymisestä, niin tosissaan nämä liikevaihtorajat, jotka on siihen asetettu, ovat aika korkeita. Monet kaupathan eivät niin kuin mene tämän tarkastelun piiriin. Toistan myös sen, että osa näistä maista on ihan tarkoituksenmukaisia säilyttäen sen yhden maakuntalehden vaikka sitten jossain päin Suomea. Mutta ehkä itse lähestyisin tätä yritysmaiden keskittymisen teemaa enemmän sillä, että näiden kiveen hakattujen summien sijaan pitäisi olla joitain kriteereitä, joita tarkastellaan, että miten se sitten vaikuttaa siihen mediakenttään. Nyt kun puhutaan 100 miljoonasta ja kymmenestä miljoonasta, niin pienet toimijat eivät näihin lukuihin tule yltämään.

Vielä lopuksi lisäisin sen, että tässäkin esityksessä — olen tätä asiaa monet kerrat täällä salissa toittanut — Liikenne- ja viestintävirastolle tulee lisää tehtäviä ja samaan aikaan valtionhallinnosta edelleen leikataan. Nyt esityksessä on, että me pystyttäisiin nykyisillä resursseilla hoitamaan nämä tulevat, uudet tehtävät, mutta on pakko todeta, että kyllä se huolta herättää näiden virastojen sisällä, että kun rahat lähtevät ja samaan aikaan tehtäviä tulee, niin mikä on niiden tosiasiallinen tulevaisuus ja kyky näistä tehtävistä huolehtia. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

14.34 Sara Seppänen ps: Arvoisa herra puhemies! Käsittelemme hallituksen esitystä, joka koskee eurooppalaista medianvapaussäädöstä täydentävää lainsäädäntöä. Esityksen tavoitteena on moniarvoisempi ja riippumattomampi mediaympäristö Suomessa ja Euroopassa.

Tässä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki, joka koskee mediamarkkinoiden valvontaa. Tämän lain tarkoituksena on antaa kansallista säätelyä, joka täydentää eurooppalaista medianvapaussäädöstä. Tässä esityksessä Liikenne- ja viestintävirasto saisi tehtäväkseen arvioida mediamarkkinoilla tapahtuvien yritysmaiden vaikutuksia tiedotusvälineiden moniarvoisuuteen ja toimitukselliseen riippumattomuuteen. Tämä arviointi koskisi yritysmaiden, jotka ylittävät kilpailulain mukaisen ilmoituskynnyksen. No, nämä lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 8. elokuuta tänä vuonna, ja niiden avulla pyritään varmistamaan, että nämä media-yhtiöt voivat toimia EU:n sisämarkkinoilla entistä helpommin huomioiden tämän media-alan murroksen ja digisiirtymän.

Koska tässä esityksessä nyt tulee lisää tehtäviä liikenne- ja viestintäministeriölle tämän valvontatehtävän muodossa ja sen järjestämisessä, niin kysyisin ministeriltä: miten näette tämän tehtävän järjestämisen, ja onko tässä vaaraa byrokratian lisääntymisestä sitten tämän esityksen myötä?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä. Edustaja Aittakumpu on poissa. Edustaja Perholehto. Edustaja Perholehtokin on poissa. — Ministeri Ranne, kolme minuuttia, olkaa hyvä.

14.36 Liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne: Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä nostoista.

Ensin tähän resurssikysymykseen: Me ollaan arvioitu, että tässä on kyse kuitenkin suhteellisen pienestä resurssitarpeesta, lisätarpeesta henkilötyövuosissa, eli pari kolme, ja tämä pystyttäisiin kyllä hoitamaan. Mutta olen aivan samaa mieltä siitä, että Traficom alkaa olla äärirajoillansa. Erityisesti kyberturvallisuuteen liittyen on tullut valtavasti uusia tehtäviä, ja toki pidämme tästä ääntä ja teemme kaikkemme, että resurssit olisivat riittävät. Me puhutaan kuitenkin kansallisesta turvallisuudesta hyvinkin vahvasti.

Sitten näitä muita esiin nostettavia asioita:

Kaikki tietävät tämän ison kehityksen: taloudelliset syyt, media-alan murros kokonaisuudessaan ovat ajaneet pieniä yrityksiä pois. Tietenkin me jatkamme myöskin keskustelua esimerkiksi sanomalehtipuolella jakelutuesta, joka on ollut meillä esillä useissa yhteyksissä, ja tapaamisiakin tähän liittyen ollaan sopimassa. Kaikki tietenkin toivoisimme, että voisimme tukea, ja tässä taloudellisessa tilanteessa on aika haastavaa lähteä tällä tavalla yksiselitteisesti. Mutta sitä ei ole siis lyöty lukkoon, ei ole päätetty mitään. Tämä keskustelu jatkuu.

Sitten jos mietitään tätä, millä lailla me lähdettiin rajaamaan tätä, että mitkä nyt sitten yrityskauppoihin liittyen Traficom ottaisi tutkittavakseen, niin siellähän arvioitiin tosiaan myös sellaisia yrityskauppoja, jotka eivät ylittäisi kilpailulain mukaista liikevaihtorajaa, mutta taas tultiin siihen, missä kulkee se koko ja miten tämä lisäisi tehtäviä ja miten lisäisi byrokratiaa. Tähän päädyttiin kuitenkin ja todettiin, että tämä esitys, mikä meillä on, on selkeä sekä viranomaisten että yrityskauppoja suunnittelevien mediayhtiöiden näkökulmasta.

Sitten edustaja Kallio otti esiin tämän, että miksi juuri Traficom. Kyllä medianvapaus säädöksen mukaan siellä mediamarkkinoilla tapahtuvien yrityskauppojen vaikutusten arviointi tulisi erottaa kilpailuoikeudellisesta arvioinnista ja mediaviranomaisen tulisi osallistua vaikutusten arviointiin. Eli tämä on siellä taustalla ollut, että miksi ei Kilpailu- ja kuluttajavirastolle.

Ehkä tässä lyhyesti voin todeta, että tietenkin me aina, niin kuin tässäkin, yhdessä virkamiestemme kanssa olemme hakeneet ratkaisua, joka olisi mahdollisimman kevyt Suomelle ja jossa ei tulisi mitään ylimääräisiä uusia, itse itsellemme keksimiä tehtäviä. Kannustan teitä tietenkin hyvään jatkotyöskentelyyn siellä valiokunnassa. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja vielä edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

14.39 Jouni Ovaska kesk: Kiitos, arvoisa puhemies! Tosiaan vain peräänkuulutan jakelutuen puolesta, joka siellä ryhmässä parlamentaarisesti sovittiin, kuten sovittiin lukuisat säästötkin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.